

+ *(Vivat Soroksár!)* A „M. Sajtónak” írják: Ugy látszik, Soroksár szabad királyi város akar lenni! Folyó hó 2-án ugyanis két helybeli ur sűrgetésére négyülés tartatván, ezen urak indítványba hozták, mikép Soroksár látná el magát rendezett tanácsossal; indítványuk támogatására azt hozván fel, hogy ha a város rendezett tanácsossal bírand, a megyei hatóságtól független leendő, s így a megyeházi pénztár kiadásai fedezéséhez járulni nem tartozik, önállóság ujonczozsat. Csak hogy ezen előnyök megszerzésére egy kicsit több kell ám, mint mezővárosi rendezett tanács, különben nagyon

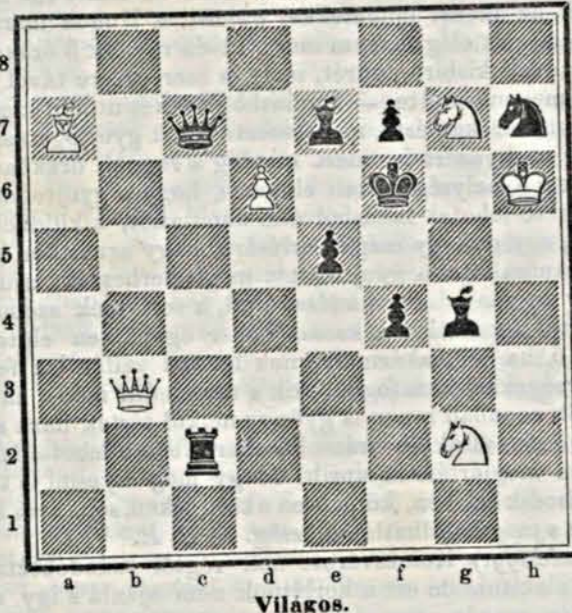
könnyű volna. szabad kir. várossá lenni. Ugy látszik, hogy a soroksáriak jól értenek — a kenyérsütéshez. Ez is jó.

+ *(A vasmezei szombathelyi gazdasági-egyesület)* május 6-án az alap-szabályok életbeléptetése s az egyesület megalakítása vétektörvénykezési tartandó.

+ *(Selmezen veszett kutyák)* baragolnak, melyek már hat egyént sebesítették meg. Két leány a megmaradt közül már meg is halt. Eddígél 3 veszett kutyát lőttek agyon.

SAKKJÁTÉK.

69-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).
Sötét.



Világos.
Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 64. számú feladvány megfejtése.
(Radványer Vilmostól.)

- Világos. Sötét. Világos. B) Sötét.
- | | | | |
|-------------------|-----------------|-------------------|----------------|
| 1) V c 4 - o 1 | K e 6 - d 5: A) | 1) | g 2 - g 1 V C) |
| 2) H a 2 - b 4 † | K d 5 - e 6 | 2) H d 5 - c 7 † | K e 6 - f 6 |
| 3) V e 1 - h 6: † | | 3) V e 1 - h 6: † | |
-
- | | |
|------------------|-------------------|
| A) | C) |
| 1) | 1) |
| 2) V c 1 - c 8 † | 2) V c 1 - f 4 |
| 3) V e 8 - c 4 † | 3) V f 4 - e 4: † |

Helyesen fejtették meg. *Veszprém*ben: Fülöp József. — *Lessen*: báró Messéna István. — *Pesten*: Cselkó György. — *Monokon*: Skvór Antal. — *Parabutyban*: Rothfeld József. — *Hatanon*: Kovács Zsigmond. — *Győrött*: Róza Elek. — *B.-Ujvárosban*: Kovács Lajos. — *Debrecenben*: Reizinger Imre. — *Kis-Kürtösön*: Csemiczky Károly. — *Gy.-Fehérvár*: Horváth Lajos.

Rövid értesítések. *Galsa*. S. L. Őn a 62. sz. feladványt helyesen fejté meg; a 67-ben Sötét 2) He4-c5 lépése a matot meggátolja. — *Gy.-Fehérvár*. H. L. A lépéseket várjuk.

Színházi napló.

Péntek, április 12. „XI. Lajos.” Dráma 5 felv. Irta *Delavigne Kázmér*. A czimszerepben Tóth Józsefnek igen jó alkalma van, alakító tehetségét kitüntetni, s bár néha kissé erősen színez, sohasem válik művészielenné. Ő nem keresi a hatást tulzásban. Feleki Nemours szerepét szintén jól adta. Rónai, ha szép hangját néha mérsékelné, saját magának használna vele. A színdísznek nem szabad azt észrevétni, hogy azért beszél hangosabban, hogy a közönség annál jobban megértse. Szilágyiné a Dauphin szerepét csinosan játssza. Atalában véve igen sikerült előadás volt.

Szombat, április 13. *Ferenzi Teréz k. a.-nak*, a kolozsvári színház énekesnőjének harmadik vendégjátékával: „*A troubadour*.” Opera 4 felv. Zenéjét szerző *Verdi*. Nem tudjuk, ha a vendégművésznő fog-e állandóan szerződöttetni? A nemzeti színház közönsége már sok jeles énekesnőt hallott, s azért egy kisét követelő is. Ezt jó lesz számításba venni.

Vasárnap, április 14. „*A kísértet*.” Eredeti népszínmű 3 szakaszban. Irta *Szigeti*.

Hétfő, április 15. *Prielle Kornélia*, mint új szerződött tag első föllépésével: „*Angyal és daemon*.” Vigjáték 3 felv. Írták *Courcy és Deperty*. Örövendünk, hogy Prielle Kornéliát viszontláthatjuk színpadunkon, ki mai első föllépésekor is tapasztalhatta, hogy a fővárosi közönségnél még mindig a legjobb emlékekben él. Prielle „*Clarissa*” szerepében lépett fel s kitünő játékával nagy tetszést vívott ki. A többi szereplők is igyekeztek, hogy összegyűjtött játékaik által az érdekes darabot minél érdekesebbé tegyék.

Kedd, április 16. „*Dinorah*, vagy: a ploermeli bucsu.” Vigopera 3 felvonásban. Zenéjét szerző *Meyerbeer*.

Szerda, április 17. „*Hamlet*.” Szomorújáték 5 felv. Irta *Shakespeare*. Csütörtök, április 18. „*Sevillai borbély*.” Opera 2 felvonásban. Zeneje *Rossinótól*.

Szerkesztői mondanivaló.

5613. Eger. Sz. I. Sajnáljuk, hogy nem találkozhattunk „*Frangepán*” elkészt, mert régóta egy hasontárgyú cikket bírnak, mely nem sokára — az évfordulati napra — meg fog jelenni.

5614. Tisztelet levelezőinket kérjük, hogy tudósításaikat minél rövidebbre szabni sziveskedjenek. Az elmúlt követelészásokra vonatkozólag, oly tömörked levelezés fészak előttünk, hogy ijedve gondolunk lapjaink mörsekelte terére. Nem szükséges minden hírlapi érintésre hosszú feljárdalással felelni. A kisebb karcolások magoktól is meggyőzölynek.

5615. Lőr. József. Jókai „emlékezéseinek” folytatása következőnek fog — mihelyt lehet.

5616. B.-K.-Váralja. A Petőfőre vonatkozó történet, mendemondán alapulván, semmi hiteliségre nem tarthat igényt. Egyébiránt köszönjük; eltettük gyűjteményünkbe.

5617. Népdalok. (Kassa.) Az „első szengék” nem használhatók. 5618. Vajh feljő-e meg a dicsőség napja? Nagy kérdés. Annyi bizonyos, hogy e vers nem siettetné a dolgot.

5619. Kívárat a hazához. Iszonyu hexameterek! de a pentameterek még pogányabbak.

5620. Nyír-Csaholy. B. D. A kiadóhivatal ki fogja igazítani a czimet. Mindenkinek úgy írják oda, a mint beküldik és kívánják. Kívánataira ott lesz ezentúl: N. N. urnak.

Nyilt tér.*)

— *Értesítés*. Azon t. cz. előfizetők értesítése végett, kik nálam alulirt-nál múlt évi június és július havában a Paur Iván és Török János urak által hirdetett „*Széchenyi-albumra*” előfizettek, kénytelenítve érzem magamat, egyrészt magam igazolása végett is, hírlap után nyilvánítani, miszerint én a nálam befolyt előfizetési összeget, összesen 135 ft. o. é., a múlt év nyarán a kezeim közt levő postavezény tanusítása szerint, *Werfer Károly* nyomdásnak beküldöttem. S mivel később a nevezett nyomdász nyom nélküli elűnt, s vagyona csőd alá vétetett, én azon körülménytől indítatva, hogy az illető szerkesztő urak, bár e végbél Török János urnak írtam, semmi felvilágosító nyilatkozatot a közönséghez nem intéztek, az előfizetők kártalanítása végett, mihez ugyan kevés kilátás van, a beküldött 135 ft. iránti követelést az irt csődtömeg ellenében a pesti kereskedelmi törvényszékhez, mint csődbírószághoz bejelentettem. — Sopron, apr. 14. — *Bognár Géza*, árvaszéki ülnök.

*E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			ő. p.	ó. p.		ő. p.	ó. p.
Aprilis					Igar R.		
21 Vasár.	F 3 Sz. Józsa.	F 3 Jubil	9	5	5	4	11 Bt. III.
22 Hétfő.	Kajus. Soter	Leonidas	10	Herod.	5	2	6 56
23 Kedd.	Adalbert p.	Béla	11	Antipas	5	0	6 57
24 Szerda	György v.	György	12	Terentius	5	58	6 58
25 Csütört.	Márk ev.	Márk. Er	13	Artem.	5	56	6 59
26 Péntek	Küit pápa	Marcel	14	Martius	5	55	7 0
27 Szomb.	Feregria hv.	Zita sz.	15	Aristarch.	5	54	7 1

Holdnegyed: ☾ Holdtölte 24-én 11 óra 39 perczkor éjjel.

TARTALOM.

Hild József (arckép). — Sordallás. *Varasdy Lajos*. — A magyar szent korona (folyt.) — Képek a hazai népségtől. II. A fiát haza váró anya (képpel). — Zászlószentelés 1849-ben (folytatás és vége). — Egyveleg. — Tárház: Jablonitzky Ignác. *Szabó Ignác*. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Közlekedés. Mi újság? Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Nyilt tér. Heti naptár.

Melléklet: Előfizetési fölhivas az „Üstökös” 1861. évi május—augusztusi folyamára.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.



Pest, április 28-án 1861.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedretn 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félve 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. u. pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félve 12 ft., évnegyre 6 ft. u. pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Kiss Miklós.

Emlékezzünk távol levő honfitársainkról, kiket még mindig fájdalmasan nélkülözünk soraink között, s kiknek hazatértét epedve várjuk.

A kinek emléket ezuttal megujtjuk, az Kiss Miklós, honvéd-ezredes s a külföldön élő magyaroknak egyik legkitünőbb tagja, a nemeskéri Kiss-család egyik sarjadéka. Született 1820-ban, Somogy megyében. Nevelését atyjának, Kiss Ferencnek elhunya után a ritka nőijellemmel bíró anyjától, szül. Tallián Jozefinától, nyerte. E szelid, vallásos s hazafias lelkűtű nő a legnagyobb gonddal vezette legkisebb fiának, Miklósnak nevelését mindaddig, míg a halál őt is elragadta; korán arra nézve, hogy a fiának sokat ígérő fejlődése, s az anyai gonddal vezetett nevelésének sikere feletti örömet, az anyai szív e legméltóbb jutalmát, élvezhette volna, de nem későn arra, hogy a hazának egy jeles fiat hagyjon hátra, kiből a gyermeki hála s az anya iránti kegyelet legszentebb érzelmei kiolthatlanul maradtak bevése szívébe. Kik Kiss Miklóst közelebbről ismerik, keléneek egyik legmeghatóbb sajtájatul tudják azon szent kegyeletet, azon mély érzelmet, mely benne édesanyja iránti folyvást él.

Kiss Miklós Pécsen és Pesten végezte be tanulmányait. Az elhagyott ifjut nagybátyja, az akkori fiumei kormányzó, Kiss Pál karolta fel s nemes készséggel részesíté rokonai érzelmeiben őszinte szeretetben, s az árván maradt ifju vezetésének áldozatteljes művét ő vállalta magára.

Kiss Miklós ifjusági pályája azonos volt a magyar ifjuságnak akkorszerű pályájával. Egyetemi tanulmányait befejezvé, törvénygyakornok, juratus lett, s megnyerte az ügyvédi oklevelet. Ezután nagyobbszerű európai utazást

tett, bejárta Német- és Olaszont. Utazási élményeinek legerdekesebbjei közé tartozik azon kitüntetés, melyben 1841-ben Sziciliában, Palermóban, az ottani olasz hazafi-párt részéről, mint magyar utazó részesült, s mely világhírességre hozta, hogy nem új azon rokonszenv, melyet az olasz nép a magyar iránt érez. Ez utjában érte azon véletlen is, mely őt egy kirándulásában a Vezuv-hegy egyik ormán, az egészen magános s sétáló s előtte ismeretlen bajor királylyal, Lajosossal, összevezette. E találkozás alkalmat adott a bajor királynak, egy ismeretlen magyar utazó részéről is éles igazságokat hallani. Lajos király ez igazságokat egyszerű utazó minőségében akarta kiforgatni, de a magyar utazót nem birta ellenkező véleményre téríteni. Pár napra reá utazónk egy ünnepléyes fogadtatásnál bemutatott Lajos bajor királylyal; mindaketten egymásra ismerének. A király nem tagadhatta többé minőségét; a vitatkozás folytatására a pillanat nem volt kedvező; de azért a találkozás tárgyára mégis visszatért, s utazó hazánkiát azzal bocsátá el, hogy látogatná meg őt Münchenben s meg fogja őt győzni arról, „hogy a kormánya ellen emelt vádakban, nem volt igaza.”

Kiss Miklós 1844-ben a helytartóságnál alkalmaztatott mint fogalmazó; 1846-ban titkárságra emeltetett. E helyzetben találták őt az 1848 ki események. Itt látjuk őt a mártiusi s aprilisi napokban a fővárosi mozgalmakban legtevékenyebb résztvenni. Küldeetésben részesült István nádorhoz Pozsonyba. Ez alkalommal lényeges résztvett abban, hogy a főváros hangulatáról Pozsonyban és Bécsben hü tudomást nyerjenek. Később budai nemzetrségi őrnagygyá választatot. — A megalakult magyar miniszterium több kiküldetésében s megbízatásában sikeresen működött.



KISS MIKLÓS.

parendorf hadjárásban mint dandár-parancsnok vett részt. Később budai várparancsnokká neveztetett ki.

A debreceni kormány 1849. január elején az ekkor már alrezedest ezredesi rangra emelte, s mint ilyen Párisba, a magyar ügyek akkori külképviseleti testéhez rendelte. Ezen minőségben működött ő Olasz-, Spanyolországban s Angliában is.

Midőn az orosz intervenció következtében ügyünk válságosabb helyzetbe jött, s az orosz előnyomulásának híre külföldre is ért, Kiss Miklós azon szándékkal, hogy a nemzet végharczaiban résztvehessen, hazatérni akart. Megkísérté ezt Németországon keresztül; itt e kísérlete megüszült. Utját Törökországban akar venni; Párisból Marseilleba jött; de itt a Marseilleból Konstantinápolyba utazó gőzökre néhány napig várnia kellett. Ekkor következett be életének egy nevezetes, válságos momentuma. Várakozási ideje rövidítésül ugyanis a Marseillehez közel fekvő Pradol tengeri fürdőbe rándult ki. A vendéglői közös asztalnál szép vendégkoszoru ült. Ebéd után a vendégek egy része a terassera vonult, velők Kiss Miklós is. Szivarra gyújtott s elmélyedt az előtte elterülő tenger hullámai felett. Szivara füstjét a lég a hozzá nem messze ülő vendégtársaira, s ezek közt különösen egy nőre hordá. Észrevenvén ezt, szokott udvariasságával kérdezé; vajjon szivarfüstje nem okoz-e kellemetlenséget? mert különben kénytelen lenne az erkély más oldalára vonulni. A válasz épen a nő részéről a legnyájasabb volt. Egy óra előtte már meg e választ, az ebéd egy rövid órája, mely e nő s a vele szemben ült hazánkfianak sorsára, egész életére átsugárzott. A szivarfüst csak az ismeretség megkötésére nyújtott alkalmat. E pillanatban a frigy az égből meg lön köve számukra. Kis Miklós ebéd után gr. Teleki Lászlónak egy levele várta, melyben ez őt a visszautazásra szólítja fel. A levél szerint neki Franciaországban kellett maradni, s így közte s az említett nő — özvegy De Roys grófnő, született Le Charron marquisné — között az ismeretség folytatható lett.

Ügyeink ezalatt ithon szomorú véget értek; mint legtöbben vezetőik közül, Kiss Miklós is mindenétől megfosztatott. A külképviselet megszűnt. Kiss Miklós minden vagyon nélkül maradt. Eltűntétven így hazája ügyeinek szentelt gondjaitól, önsorsára vetette pillanatát. Magán-életében is független akart maradni. Daczára költői lelkületének s minden előkészületi hiányainak, a matematikai tudományok megtanulására szánta el magát. Ezekben akart magának életforrást keresni. Két évet fordított arra, hogy ezeket elméletileg s gyakorlatilag sajátjává tegye, mit elérvén, még egy évet fordított a katonai vezérkari (état major) tanfolyamra, mi neki a francia kormány részéről egész készséggel engedtetett meg.

De a végzet, ismét visszarágatta őt a hazája iránti működés terére. Még mindig nőtlén volt, s barátai legnagyobb unszolására éveken keresztül nem volt képes, magát bizonytalan sorsának megmondolása után az ő érte sovárgó női sziv boldogítására elhatározni, s végre is csak akkor gondolt komolyan e házasságra, midőn egyrészt sorsának bizonytalansága derengeni kezdett, másrészt meggyőzőek arról barátai, hogy egy női sziv boldogítása nem okvetlen vonja maga után a férfi-önérzet fölázódását, s a házi boldogság latjában sulylyal a vagyonon kívül más tulajdonok is bírnak, melyek nála legnagyobb mértékben megvannak. 1852. december 6 kán a házasság közte s Le Charron marquisnő közt magyar emigrans tanuk jelenlétében megkötöttet, és e házasság minden tekintetben, mind a két részre a legboldogított lett. A grófné, ivadéka egy régi francia nemes családnak, egyike a legáldottabb, legszeledebb, lelkileg legműveltebb, nőknek. E házasság nélkül szerencsétlen lett volna, az akadály pedig nem volt egyéb, mint az, hogy a nemeslelkű nő véletlenül egyszersmind vagyonnal is bír. A családi élet boldogsága követé e házasságot, s két fiugyermek s egy leány örömeivel áldatott meg. E gyermekeket úgy az apának, mint az anyának kívánságára, az idegen földön is magyar dajka neveli. A házaspár mind a rokonok, mind az idegenek tiszteletét bírja, a ház pedig, hová a magyar csillagzat boldogsága bepillantott, oly kegyeletteljes hely, honnan egy száműzött magyar honfitársunk sem bocsátott el vigasz nélkül.

Számos magas állású családdal hozatván rokonsági s baráti összeköttetésbe, benne e körülménynél fogva a magyar ügy legkétségbe sem álló képviselőt nyert, mintha e frigy megkötésére nemcsak saját sorsának, de elnyomott hazánk nemtője is működött volna. — Hányan használták volna fel e helyzet előnyeit hiúsá-

gokra, fényezésre, miket Kiss Miklós a legszentebb hazai czélok elősegülésére fordított.

Mi tevékenységet folytatott Kiss Miklós hazánk ügyei körül hontalansága ideje alatt, nem lehet jelen soraink tárgya. Elég, ha részletek nélkül általánosságban azt mondhatjuk, hogy ő a magyar emigrációnak egyik legkitünőbb, legbuzgóbb, legáldozatkészebb tagja, mint ilyen emeltetett ő 1859. nyarán tábornoki rangra, s nyerte meg a Szent Mórítz, s Szent Lázár rendjelét Olaszországban. A história fel fogja vétni az ő érdemeit is a mi szíveinkbe, emlékünke pedig már mélyen be vannak azok véste. S e rövid életirást csak azzal fejezzük be: hozzá Isten őt vissza minél előbb, tiszteletünk tárgyával nemes lelkületű s a magas értelmiségű nevével, s a magyarokul, nevelt gyermekeivel együtt; vissza hazánk szent földjére, melyért ő is annyit tett, áldozott, szenvedett. — x.

Lakziban.

Utcavégről muzsikaszó . . . Ott táncolnak az udvarban: Lakadalom! . . . A völégény Leggazdagabb a faluban.	A menyasszony, fehér leány, Rozmaring van a kezében, Ottan ül az anyja mellett Haloványan és féhéren.
---	--

Zeng a nóta. A völégény A közepén vígan járja, Tánczol tüzzel, a kalapját Kurjongatva égne hánnya.	Amott meg a szögöletben Egy fiú áll, nagy sötéten, Árványhaj kalapjánál, Bor, muzsika nincs eszében.
---	---

Nézik egymást, nézik egymást,
— Ez a fiú, meg az a lány —
Mind a kettő oly szomorú,
Mind a kettő olyan halvány. . . .

Téli kép.

Zug a szélvész . . . zug az erdő Az ablakom úgy megzörög, Ablak alatt ór-eb vonit, Az akácfa meg-megcsörög.	„Hallgass gyermek, a kisérlet, Halód? sivit, itt van . . . itten“ S tovább olvas bibliából: „Dicsértessék az ur Isten.“
Erdő, mező olyan pusztá, Szótogat a vihar rajta, Ordas farkast a faluhoz . . . Hideg, éhség oda hajtja.	Havas a táj, a temető Kilátászik ott a fák közül, A kisérlet leskelődik Ott a fehér fejfák mögöl.
A kis falu olyan csendes . . . Gyermekírást egy kis házból . . . Óreg asszony papaszemmel, Olvasgat a bibliából.	Emberszóllás hegydoldalon — Zugó vihar most megpihen - Farkas vonit . . . ember sikolt . . . „Dicsértessék az ur Isten.“ Szalóczy Bertalan.

A magyar szent korona.

(Vége.)

Ferdinánd uralmának végső éveiben a törökök még nagyobb erővel rontottak be hazánkba, egyik erősséget a másik után foglalták el, s félni lehetett, hogy Pozsony is az oszman uralom alá esik, hogy tehát sz. koronánk biztosságban legyen, Ferdinánd Bécsbe vitette föl.

Ferdinánd halála után a rendek többször sürgették Miksát, s ennek utódát Rudolfot, hogy a sz. korona küldessék vissza a hazába; de ezek mindannyiszor azon választ adák: hogy az országban e nagy kincs számára nincs eléggé biztos hely, s csak II. Mátyás hozta azt vissza 1608. június 27 én, 58 évi számkivetése után, a nemzet legnagyobb örömére, a pozsonyi várba; melylyel ő 1608. november 19-én szokott ünnepélyességgel Forgács Ferenc sztergomi érsek által meg is koronáztatott. A koronázás után országgyűlés tartatott, egész december 6-ig, melyen koronaörökül a rendek által evgre kijelölt négy egyén közül, Révay Ferenc Túrócz, és Pálffy István Pozsony örökös főispánjai nevezettek ki; az első a kincsről, mely gondjaira bízott, s a magyar királlyságról becses munkákat hagyott az utókorra. ³³⁾

II. Mátyás utóda, II. Ferdinánd alatt az ország még gyászosabb szint öltött, mert keblében ujjal dult a pártviszály, melyet a vallási egyenetlenségek még jobban fokoztak. Kiútvén Németországban a 30 éves háború, a cseh protestánsok magyarországi hitsorsosait is feltűzelék a császár ellen, s ezek Bethlen Gábor er-

³³⁾ Corpus juris hung. az id. h. Batthyány Legas eccles. T. I. p. 660.

délyi fejedelemhez flyamodtak, ki különben is csak alkalmat várván a háborúra, örömet engedett a lázadókölszólításának, s már előbb gyújtott 40 ezernyi seregével 1619. Magyarországra rohant, okul adván, hogy a protestánsok szabadságát akarja kivívni. Október 14-én Bethlen elfoglalta Pozsonyt, s miután Forgács Zsigmond grófot biztositá, hogy nádori hatáskörén nem fog csorbát tenni, a vár s vele együtt sz. koronánk is a fejedelem kezébe került, s azt Bethlen Gábor két évig birtokában tartván, majd Zólyomban, majd Beszterczen és Ecsed várában őriztette, de daczára királyi választatásának, nem koronáztatta meg magát, mert reményei nem voltak oly vérmesek, mint pártfelelé.

Később Bethlen Gábor szerencsecsillaga letűnt s 1621. decz. 31-én a nikolsburgi békekötéskor a korona visszaadására kötelező le magát, melyet jövő évi márt. 20-án Ferdinánd biztosainak Kasán kézbesített is; a korona ezután az országgyűlés megnyitásáig Trencsénben őriztetett. ³⁴⁾ Rövid idő múlva sz. ereklyénk Sopronyba, hol az országgyűlés által szigoruan megvizsgáltatott, s innen végre Pozsonyba került, s Ferdinánd határozatot hozott: hogy a június 5-én elhunyt Révay Péter helyett Apponyi Pál ismertessék el koronaörökül, s hogy e nagy nemzeti kincs őriztására rendelt katonák száma 40 fővel öregbítessék, kik közül 50 magyar, 50 pedig német legyen. Az 1625-iki országgyűlésen elhatározott: hogy a korona őrzésének költségeit maguk a rendek viseljék, s örökül Pálffy János és Dóczy István, választattak.

A következő király, III. Ferdinánd alatt, ujjal veszélyek fenyegették sz. koronánkat, miért 1645. Győrbe, s Rákóczy Györgynek mindinkább előnyomulásakor Bécsbe vitetett, s csak következő évben hozatott ismét vissza honunkba.

I. Lipót uralgása alatt, hazánknak, már némileg derülni kezdő láthatárát, uj fellegek boriták be. Tökölly Imre ugyanis uj forrongásokat idézett elő az országban, s félni lehetett, hogy a lázangó sereg Pozsonyt is hatalmába keríti, e miatt a császár onnét a sz. koronát Bécsbe hozatta föl. Tökölly, hogy Lipóttal megvívasson, IV. Mohamed zultán hívá meg segítségül, ki is Kara-Mustafát 300 ezernyi haddal 1680. év elején beküldé az országba. A török sereg július 14 én már Bécs alatt termett. A megrettent császár, a fővárosból Linzbe menekült, magával vivén sz. koronánkat is, később e féltett kincset Passaubába küldé. Bécs megmentése után a korona visszahozatott a fővárosba, de Pozsonyba csak 1687. a mohácsi csata után került vissza. Azonban nem sokáig örvendhetek a hazafiak a korona honnlétének, mert 1703. villámütés okozta tűz martalékává lön a pozsonyi vár, s sz. ereklyénk csak nagy bajjal mentettet meg a végenyészettől, miért is József császár Bécsbe vitette föl azt.

A következő király koronázására ujjal Pozsonyba hozatott a korona, s III. Károlynak meg kelle ígérni, hogy e nemzeti kincs ezentul Magyarországon a magyarok gondviselése alatt fog tartatni. ³⁴⁾

II. József alatt ujjal zavarok keletkeztek a korona miatt; ez t. i. Bécsbe parancsolta fölhozatni e sz. ereklyét, mi april 28. 1783. Batthyány József, Csáky János, országbíró s négy magyar testőr kíséretében meg is történt. A nemzet ezen eseményről értesülvén, heves panaszkokra fakadt, de a rettenhetlen császár ezt eleinte föl sem vette, végső napjaiban azonban lázadásától tartván, a nemzet megnyugtására a sz. koronát vissza adá a magyaroknak, melyet Keglevich József, és Nádasdy Mihály koronaörök, s több magyar testőrségbeli tiszt u. m. Sooky János, főrmester, Dóczy József, kapitány, s Redl Ferdinánd, Sternenszky Thádé, Bácsmegeyi Samu és Zsigárdy György, hadnagyok, nem különben gr. Forgács Miklós, egy egész hadtesttel, a nemzet leirhatlan örömére, harangok zugása, ágyuk döngése, s szünni nem akaró éljen kiáltások közt Budára lehozak február 18-án 1790.

II. József utóda, II. Leopold alatt 1791-ben törvényt hoztak az országrendei, hogy a magyar sz. korona ezentul mindig a budai királyi várban, két, a magyar országgyűléstől valláskülönbség nélkül választott világi koronaörök fölvigvázata alatt őriztessék.

I. Ferencz alatt azonban ujjal elvitetett sz. koronánk Budáról. Ugyanis a határtalan erejű Napoleon 1809. majus 12. Bécsset másodizban elfoglalá, s több csatában győztes seregét Magyarország ellen vezeté. Ily körülmények közt sz. koronánk titkon Mun-

³³⁾ Katona XXX. k. 722. l.

³⁴⁾ Szekeres „Magyarok eredete“ II. könyv 314 l.

kácsra szállítottat, azonban a veszély elmúlta után ismét Budára visszahozatott, hol 1848. évig hiven őriztetett.

Mi történt sz. ereklyénkkel az 1848—49-iki szerencsétlen kiemeneteli forradalom alatt? Arról hallgatok, mert e gyászos éveknak emléke ugys mélyen be van véste minden honfi emlékébe.

Mi ezen sz. ereklyénk külalkatát illeti, ez két részből áll, t. i. egy nyílt és egy földött, de egyesített koronából. A nyílt, alul görgő képű, fölírású és alakú, drágább kövekkel, s diszesebben készitve; homlokról kézben földgolyót tartó Udvözitök képe, jobbról sz. Mihály, s balról Gábor főangyal szemlélhető. Az aranykörbél: Kazmér, György, Demeter és Dömjen vésztanak, drága kövekkel ékített képei láthatók. Hátulján görög nyelven ez van kivésve: „Mihály fejedelem a rómaiaknak Krisztusban hű császárja“; két oldalról pedig „Porphyrogenitus Constantin, rómaiak császárja“ s „Geobiz Magyarország hű királyja.“ A födeles felül római képű, fölírású és alakú, a mű rajta alábbvaló, a kövek és gyöngyök értéke és nagysága csekélyebb, s ez a nyíltba ugy van bocsátva, hogy alsó karimája ennek, felső párkányáig szolgál, és itt a kettő egyesitetett; láthatni rajta sz. János, Bertalan, Tamás, Jakab, Péter, Fülöp, Pál és András, apostolok képeit. E korona, hogy nem egy mű, s nem egy eredetű: az aranyának, munkának, betűírásnak, festékszínnek, gyöngyöknek, köveknek szembeötlő különbözése bizonyítja. A felső födeles II. Sylvester pápa adománya, mint ez Ditmár ³⁵⁾ ezen szavaiból: „Az előbb említett császárnak — III. Ottónak — kegye s buzditásából, Henrik bajor hercegnek veje, Vaik országában püspöki székeket állítván, koronát és áldást kapott“ II. Andrásnak, Jakab preneszti püspök, bibornok, és sz. szék követéhez, ³⁶⁾ s Kun Lászlónak 1279. VII. Miklós pápához irt leveléből eléggé világos. Az alsó nyílt részt Dukas Mihály, e néven VII. másképp Parapinaceus görög császár, ki fiacskáját Porphyrogenitust kormányzóársaul vevé föl, ajándékozá I. Géza királynak. E sz. ereklyénket 53 safir, 50 topasz, 1 smaragd, s 339 gyöngy ékesíti, sulya pedig a selyembéléssel együtt 9 márká és 3 obon.

Ennyi viszontagságon ment át sz. koronánk, melynek elnyerése oly sok véres tusára adott alkalmat, mely miatt gyakran sokái gyögyulhatlan seb eset a haza szívében, s valóban isteni gondviselésnek tulajdoníthatjuk, hogy oly sok szerencsétlenség közepett már rég el nem veszett. Ezek után méltán fölsohajtunk koszorus költőnkkel:

Legyen királyi dísz e korona
S alatta nagy s hatalmas Árpádnek hős hona!

Kávon Lajos.

Felső-borsodi képek.

Borsod-vármegye hazánk „felvidék“ nevezet alatt ismert hegyes részéhez tartozik, ámbár annak egyik része róma s a Tiszára dülve, a nagy alföldi sikkhoz számítható. A megyének ezen része Alsó-Borsodnak neveztetik. A megye másik része hegyes. E hegyek között gyönyörű völgyek vannak, melyeket folyók és patakok élénkítnek, s termékenyítik ott, hol a földek mint buja kaszálók hajtják a hasznot. Ezen völgyek földje oly jó, hogy ezeknél termékenyebbre egész hazánkban sem akadáhatunk, s buzája az elsőségért a bánásgival vetekedik s a kereskedésben az utóbbi csak tetemes mennyisége által vívta ki az elsőséget amaz felett. A megye ezen része Felső-Borsod, melyről különösen szólni szándékozunk.

Jelen cikksorozatunk alá lesz foglalva a Sajó, Bódva- és Szucha-völgy, melyek a legkitünőbbek. A megye e részében Borsodnak fő-, valamint a felvidéknek is legelénkebb városa: Miskolcz, most a vasut által összeköttetésben van Pesttel, Nagyváradal, Araddal s legujjabbán Forró Encsen át Kassával is, mely hálózat által kereskedése nagy lendületet von, élénkült és kiterjeszkedett. Miskolcz a Sajó-völgy azon részében fekszik, a hol a Szinva-patak, melynek két partján a város épült, azt eléri. Az Avashegy és Temenvár által képzett Szinva-völgyben fekszik tehát a gyönyörű fekvéssel bíró Miskolcz. Legszebb utcája a piac-utca, melyet emeletes épületek foglalnak el; itt vannak vendégfogadói, jelebb

³⁵⁾ Chron. L. 4.

³⁶⁾ Pray. Annal. Reg. P. I. p. 12.

boltjai, s szép színháza, melyet 1847-ben kezdtek építeni, s most Miskolcz egyik büszkeségét méltán képezi. A város egyéb nevezetességei közé tartozik a régi nagy avasi reformatus egyház, mely az avashegyi pinczékkel együtt nagyon emeli Miskolcz szép fekvését. A várost csak futólágy érintve, kitűzött czélunk felé indulunk.

Miskolczot elhagyva, északkeletnek fordulva haladunk fölfele a Sajó völgyön.

Az ut kellemesen hat reánk, mert az hazánknak egyik legjobb karban lévő országútja.

Mindjárt a városon túl magas hegy alatt haladunk el, neve „Akasztó” — a rajta végbevitt büntetésektől ered, de az akasztófa már eltűnt róla. Adja Isten, hogy ne csak az állandók veszenek el hazánkból, hanem nevüket is csak hirtől ismerjük. Jobbra a Sajó völgy terjed széles rónájával, melyen szemünkbe tűnik Sajó-Keresztúr helysége. A Sajó völgy itt kezdődik, mert ezen alól már messze terjedő rónaságon halad ezen hazánkban történelmi hírv folyó, s pár mérföldnyivel lejjebb van a magyar vitézség hajdani nagyszerű temetője, a Sajó által hasított Mohi pusztja, mely most is oly gyászos, mintha rajta volna a tatárjárás által szenvedett sanyarú átká, vagy talán csak úgy tetszik, mivel mindenkit meglep a szomorúság, a ki e helyre lép, mert észbe jut a történetkönyvünkbe vértükkel írt 1242-ik esztendő. Eát-között év! Eseményeid nélkül soha sem hatalmasodnak el szomszédaink annyira, nem mérszelt volna mindenki a magyar korona után nyulni, mely ettől az évtől kezdve szokássá vált; az ország sohasem lett volna annyira megfosztva lakosaitól; az idegenek soha sem fészkelték volna úgy be magukat, mert hogy pusztán ne álljon a haza, mennyi idegent hívott be az országba IV. Béla királyunk!

Tán messze is ragad a Mohira való megemlékezés! s a alatt kocsink előre halad, s jobbfelől a Sajó közelében Szirma-Besenyő, vagy Kelecsény tűnik föl, a gróf Szirmayak csinos lakházával s angolkertével.

A Sajó balpartján pedig a tulsó partot kísérő magas domboldalon Sajó-Vámos fölött látjuk fehérteni a gróf Keglevichék szép tornyos kastélyát, melyből gyönyörű s messze terjedő kilátás esik.

Vámosnak ref. egyházát a husziták építették, s a reformáció még annak terjedése kezdetén szilárd gyökeret vert itt. — Amott a Magócsiak régi várának romjai, a közel csatasíkkal, hol most is Zápolya és Ferdinánd-féle pénzeket találunk. Baloldalunkon hegy-sor emelkedik, melynek felső részét jó fehér bortermő szép szőlők foglalják el, melyek között kedvesen lep meg bennünket a gróf Szirmayak borháza.

Az ut mellett hagyjuk el a Czifra-csárdát, melynek külseje nevének felel meg. Elérjük aztán a Bábony patakját a róla nevezett korcsmával, s távolabb a hegyek között látjuk előkandikálni a regényes fekvésű Bábony községet. Az ut mellett mindenfelé tagosított birtokok mezsgyéi.

E közben utunk egy nagyobb községbe vezet, melynek neve

I. Sajó-Szent-Péter.

Ezen mezővárosnak 4000 lakosa van, kik, a zsidók kivételével, mindnyájan tiszta magyarok. A város nem valami diszes, mégis van néhány csinos urilaka.



Felső-borsodi képek: Sajó-Szent-Péteri ref. templom.

A miut a városba érünk, ott emelkedik egy dombon a római katolikusok temploma. Ezen helyen volt hajdan a templariusok klastroma, melynek sokáig romban hevert omladékaiból építék a most említett egyházat, melynek falába belerakták a romok közt lelt azon követ is, melyen az 1452. évszám van bevésve. Ezen romokból került és 1846 ban ott is hevert egy nagy vörös kő, mit egy nagyszombati szerzetes méltatott figyelemre, s ez gazdagon meg lön jutalmazva az abban talált nagy mennyiségű arany által. Ez azt mutatja, hogy a hajdani zárda lakói nem voltak szegények. — A templommal szemben, az országúttól jobbra, szintén emelkedik egy halom, melynek oldalát leásva, nagy mennyiségű embercsontokat találtak, s még most is látni azokat, a mint a halom fekete földje között egész fehér réteget képeznek. Ebből igen valószínű, hogy a sajó-mohi csata egész idáig terjedt ki, s jóllehet a már vert-s futó sereggel IV. Béla itt állt meg, az utolsó küzdelemben dicsőséget keresve, s ezen halom az itt elesett vitézek sírja volt, — kevéssre méltatják az unokák a hőst, de szerencsétlen apák emlékét, midőn most kerteik javítására használják hamvaikat.

A képünkön látható templomot, a csehok építették, egy ideig a török harcok alatt el volt hanyagolva, a kényurak talán megtoltatták a kijavítást, a torony és oltár közötti templomhajó

egy része ennélfogva be is omlott, de most már helyreállítva egészen épen áll. A templom goth izlésben épült s kivált a rajzunkon látható, keleti részen lévő számos ablak-faragványok a goth izlés tiszta mintáiként szolgálhatnak. A torony igen szilárdan van építve, ám-bár azon is láthatni már néhány nagy repedést. Ideje volna, még helyreigazítani. A rajta levő ablakok faragványai szintén figyelemre méltók. A toronyban van egy óra is, mely arról nevezetes e vidéken, hogy — mindig roszul jár.

A Sajó, Szent-Péter községnek alatta foly.

A sajó-szent-péteri népség hajdan nem volt jőerköcsü, lopásról és verekedésről voltak híresek; azonban most is

megteszik, hogy a kocsin utazók fejről leveszik a süveget s az embert ládától is lelopják.

Ide tartoznak véljük közölni gróf Thurzó Györgynek Szent-Péter lakosaihoz intézett iratát:

„Mi Bethle-falvi gr. Thurzó György Magyarországnak nádorispánja, az kunoknak bírája, Árva várának és azon vármegyének örökös főispánja, az fenséges II. Mátyás Magyarország királyának főtanácsa, Magyarországnak helytartója.

„Sajó-Szent-Péter városában lakozó nemeseinknek fejenként, közsönetünknek és jóakarataunknak utána adjuk tudokra, hogy azon városnak bírái és polgárai panaszkodnak minékünk, adván előnkbe, az ő sok elszenvedhetetlen, szomszédságbeli töröktül való nyomorúságukat és külön-különbféle szolgálatot és fizetést, melyek elégtételére magok elégtelenek lévén, ti az adófizetésben velek semmiképen nem akarnátok egyetérteni, és őket reá segíteni. Mivelhogy azért az ország törvénye is azt tartja, hogy nemes embernek nem levén nemes háza, annak tartozik fizetni, a kiében lakik; a török adófizetésben is az igazság azt mutatja s kívánja, hogy az kivel egyaránt éli a határt, együtt vele viselje is a terhet.

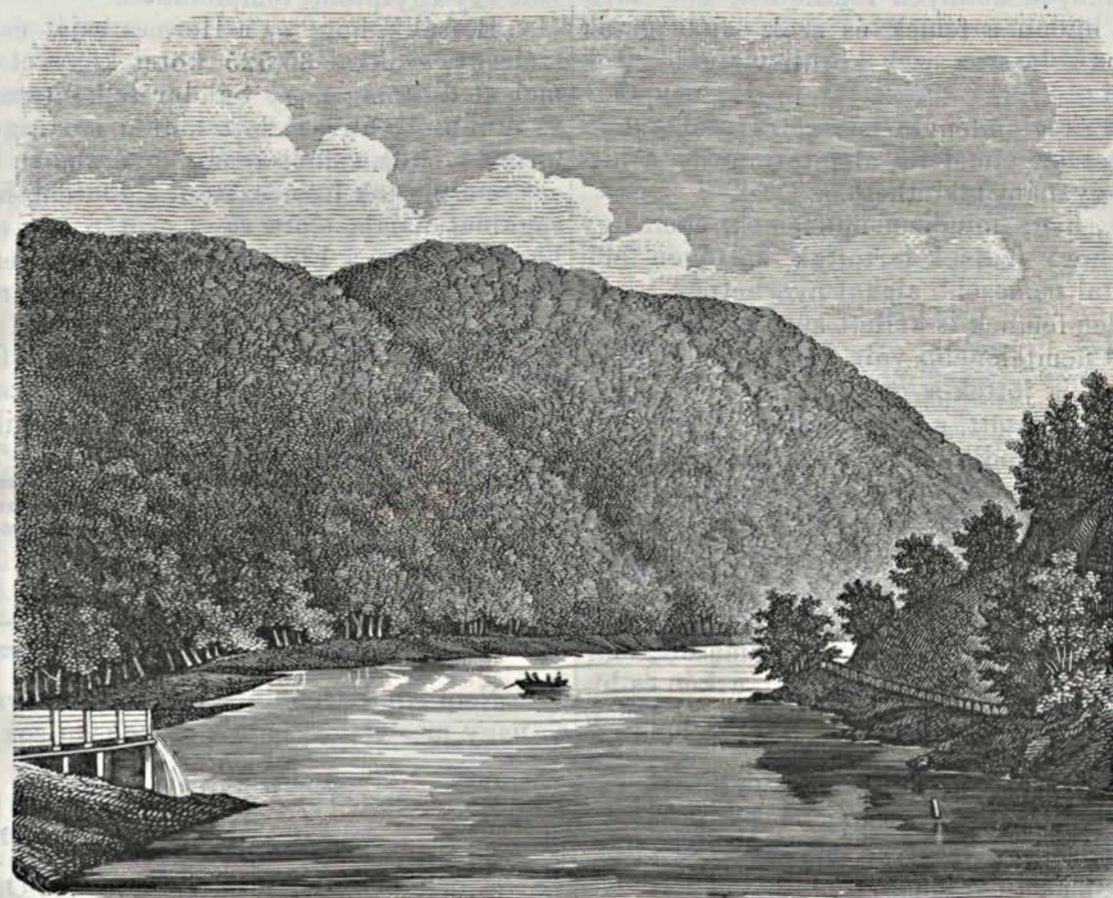
„Annakokáért tinektek fejenként nemes uraimkét, az kik abban a Sajó-Sz.-Péter városában laktok, és affélék vagytok, hagyjuk

nádorispánsági tisztünk szerint, és erősen parancsoljuk, hogy mindennemű minőségeket, okvetéseket hátra vetvén az megirt Sajó-Sz.-Péter városabeli bírakkal s polgárokkal egyaránt a töröknek sommát fizessetek, és mindenekben hozzájuk accomodálván magatokat, mindenkor és minden dologban velök egyetértetek és a terhet együtt viseljétek. Holott pedig ennek nem engednétek és aszerint nem cselekednétek a vagy nem járnátok, szabadságot adtunk azon szent-péteri bírának, mostaniaknak és következődőknek, hogy személyetekben és marháitokban reá kényszerithessenek benneteket és a sommát, a ki reátok háramlanék, megvehessék rajtatok. Egyebet azért ebben ne merjétek cselekedni. Ez levelüket megolvastván, is meg az beadóknak megadatni akarjuk és hadjuk. Kélt az ő felsége király urunk szabad városában Eperjest szent István havának tizenhatodik napján ezerhatszáz tizenegye-dik esztendőben.

(Folytatás következik.)

Diósgyőr vidéke.

Midőn lapunk mai számában „Felsőborsodi képek” ismertetését kezdjük meg, lehetlen, hogy eszünkbe ne jusson egyszersmind hazánk egyik legigézőbb vidéke, a diósgyőri. Diósgyőr mezőváros Borsodmegyében, Miskolcztól egy órajárásnyira fekszik. A táj egy a legregényesebbek közül, s mintegy előkészt bennünket a még regényesebb, — vashámorok zajától élénk diósgyőri völgy szemléletére, melyet magyar Sveicznak szeretnek nevezni a természet szépségeiben gyönyörködők Régi várának omladéka is még látható. Nagyszerű innen a kilátás, innen az egész völgyet beláthatni. A szép fekvésű szőlőhegyek, a völgyön végig kigyózó Szinva patak, mely Miskolcz falai közt tűnik el, hogy a Sajóval egyesüljön, — a halványan kéklő tokaji hegy-csúcsa, emelik a táj szépségét. Lábaik elött terül el Diósgyőr város, s abból büszkén emeli fel agg fejét a vár, meglepő ellentétűl a viruló természetnek — úgy áll ott, mint hajlott koru öreg, ifju unokái között. Néhány évvel ezelött még egy diófa zöldelt egyik tornyán, melynek magját, hihetöleg falánk varju ejté el. Ma már száraz ágait zörgeti a szél. Közvetlen a part alatt van egy a vidékiektől, de leginkább miskolcieziaktól látogatott fürdő, — s a hegy tövének fakad egy forrás, melyet, minthogy szent György napkor megered, s néhány nap mulva ismét megszünik, — Szent-György forrásának neveznek. Hogy mikor tetettet itt le legelsöbben a vár alapja — bizonyosan tudni nem lehet. Mert a magyarok előtti időben is létezett itt vár, a mint arról Béla király névtelen jegyzője említett tesz. Azonban a még ma is látható romoknak nagy Lajos király leánya Mária tétette le alapját. Birta ezt Beatrix, Mátyás király özvegye, később II. Lajos neje, Mária Anna, ki egyszersmind itt is lakott. Az idő vaskeze elporlasztá az utolsó követ is, melyen feliratok láthatók lennének. Omladékköveivel nagyrészt az itt épített r. kath. templom falai emelésére fordítottak. A vár faragott kövekből épült, pompás kert környezé, s a királynők-fürdő vizéből készödött, jóízű halakat tenyésztő, halas tava volt. Későbbi birtokosai Enyingi Török István, Perényi Gábor, Balassa Zsigmond voltak, mely utóbbiról a koronára, később mint ajándék a Hallerek kezébe, innen ismét a kincstár birtokába jutott.



Diósgyőri tó.

A vár három izben pusztítottat el, először IV. Béla alatt a tatárok, később a törökök, harmadizben gróf Teleky kassai főparancsnok által, — ki a várat ékességeitől megfosztván, feldulta harangját is Kassára vitetvén — hol az még most is szolgál. 1561-ben Fánchy Borbála, Gyarmati Balassa Zsigmond özvegye, I. Ferdinándnak örökbe vallotta. De régi fényét, melyet a királynök birtoklása alatt birt, soha nem nyere vissza. A várhoz közel van azon földalatti bejárás, mely Eger várával, a hegyek alatt vezetö ut által, mondatott összeköttetésben lenni. Ma a fürdői vendéglőnek pincze gyanánt szolgál. Diósgyőr város közel 3000 lakossal bir, s hajdan egészen fallal volt körítve. Lakosai igen iparosok s értelmesek. Egy papir- és üvegvára sok embert foglalkodtat, s még többet jóhírü vashámorai. Ez ipartelepek vizerejének összegyűjtésére szolgál a hegyek között egy nagy tó, mely Diósgyőr vidékének kétségtelenül egyik legregényesebb pontját képezi.

A bölcsék köve.

Vannak tévedések és ábrándok, melyekből az emberi nem fejlődésére nagyobb világosság árad, mint a legmélyebb szemlélésekből. A valódi nagy szellem még tévedéseiben is nagy és mag-

gasztos, s ezt minden tudomány történelme számtalan példákkal tanusítja.

Tévedés volt az, mi Kolumbuszt a világtenger mérhetlen távolába csalta. — Nem azért hajózott ő nyugotra, hogy egy új világrészt fedezzen föl, hanem Ázsia keleti partját vélte utja által elérhetni. Az ő képzelődése szerint ott, a hol Nyugatindia bukkan, Ázsia keleti partjának kell vala felelődni, s e nagy ember azon rögeszmével élt és halt meg, hogy fölfedezte a vízi utat Ázsiába. Számításában több mint feléynyire csalatkozott, s ha kitűzött czéljának valódi távolságát ismerte volna, alig leendett bátorsága, utnak induli.

Kolumbus kisebb-nagy tartótt földünk, mint a minő valósággal, ő az Európa nyugati és Ázsia legkeletibb partjai közötti tért kisebbnek gondolta az Atlanti tengernél, melyet később áthajózott, Nyugatindia jutandó; midőn az új világrészt fölfedezé, nem is sejtette, hogy még egy nagyobb tenger, mint a minőt már áthajózott, választja el az ohajtott Indiától; rá nézve az ujon fölfedezett földrész Ázsia keleti része volt is, maradt is.

És vajjon mit kerest ezen ember Ázsiában? Mi indítá őt arra, hogy az életveszélyes utra eiszánja magát? India kincsei és a vagy, e szép országot az európai kereskedésnek megnyitni. De ezenkívül, a mint saját leveleiből kitünik, egy rögeszme sarkalta őt a kalandos vállalatra: a földi paradicsom! Ezt akkoriban Ázsia keleti részén hitték feltalálhatni, s Kolumbus szorgalmasan kereste is azt minden útjában!

Az emberi ész egy másik tévedése, mely az emberiség művelődési történetére nem kevesebb befolyással volt: a bölcsék kövének eszméje. A merész képzelet még sohasem gondolt ki olyas valamit, a mi az emberiségre oly nagy befolyást gyakorolt volna, mint épen ez, a melyről azt hitték, hogy a nemtelen érzeket aranynya változtatja, mindenféle betegséget meggyógyít, s az életet meghosszabbítja.

Levelezés.

Erdély. Brassóvidék, Zajzon, april 11. (Egy derék hazafi halála. A vidék nagy vesztesége.) Hogy a tudományok világa meggyuljon, hogy a közügyek iránti részvét, a honfűi érület népünkben, melyet oly sorvasztóan borított vala el a lelki homály és a közönöség dere az 1848. előtti korszakban, felbujdjon, bármily nyomasztó is vala a lefolyt 11 év, mégis találkoztak férfiak, kik ez ügyben, részint sikerrel, a mennyire lehetett közreműködtek. Igen, mert bár elborítottlag, fenyegetőleg lebegtek a minden népet germanizálni törekvő szellemek is felettünk, mindazáltal akadt a messze távolból ide egy-egy magyar kormányhivatalnok és jegyző, ki nek még égvén kebelében a nemzetiségi szellem, megessett lelke e nép elhagyottságán és a kortól elmaradottságán, s igyekezett fölleveníteni a tetszalottat.

Mi, néptanítók, kik többnyire Erdély más részeiből rendeltettünk a sorstól ide, épen ily szempontból, a nemzetiségi szellemtől vezéreltetve, hogy megillessük népünkben a szív hurjait, és fölirassuk az alvó kedélyeket: mult év október hava 19-én egy *dalárdát* alakítottunk.

Jelen év april hava 11 kéré dalárdánk ide *Zajzonba*, elkészbeigtatásra vala megszólítva, miről alig hogy értesültünk, egyszerre azon megdöbbentő

hírt kellett vennünk, hogy szomszéd községünkben, *Bodolán Filker György* ur, e vidék páratlan honfia, és e jelenben csaknem egyedüli reménye, a nemes keblű barát, az alig 44 éves férfi nincs többé. Dalárdánk, mely elsőbben szerepelt e napon nyílt téren, két egymással nem épen rokon kötevényeket teljesített u. m. örvendetest és szomorut. Ma pálya kezdetének s pálya bevégsének valánk tanui.

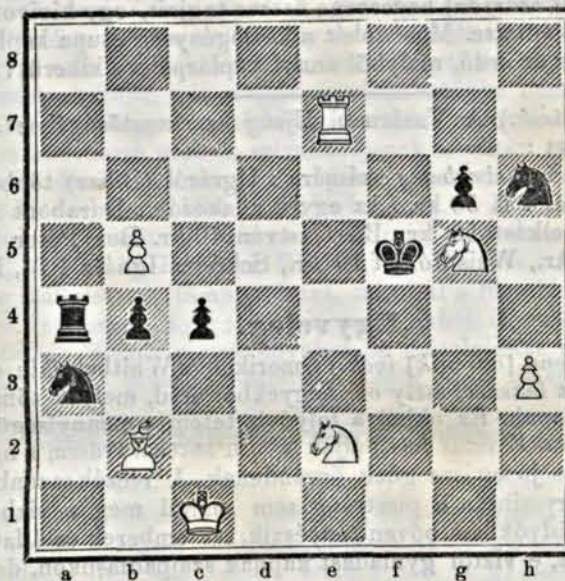
Itt Zajzonban megkezdtük a lelkesbeigtatási ünnepélyt Kőlcsey „Hymnusával“, és végzettük Vörösmarty „Szózatának“ kebelrázó hangjával. Innen a szomorú kötelesség rögtön Bodolára szóllított, hogy az egész vidéktől megkönyezett férfit sírházhoz kísérjük. Mindnyájan, kik ismerjük e vidék multját és jelenét, a fájdalomtól egészen elfogódott kebellet néztük környékünk e reményét, e népboldogító férfit leeresztetni sírjába. A sírnál utóljára inkább elstírtuk, mint elénekeltük a „Szánd meg Isten a magyart!“

Veszteségünk kipótolhatlan. Népfajunknak itten az egyházi renden kívül csaknem semmi értelmisége nincsen az ugynevezett Hétfalvakra nézve, mert eleitől fogva nem volt semmi vallásfelekezet szerinti, magasabb magyar képző-intézete. A valóságos korszak legégetőbb pillanatja épen nyakunkon van, és bárhová tekintünk; nem láthatunk senkit, ki érdekeinket illő helyen képviselje. A mélységből kiáltunk hozzád Uram! légy nekünk erős közsilánk, melyhez folyamodjunk; mert nálad van a szabadtás.

Bartha Kráoly.

SAKKJÁTÉK.

70-ik sz. feladvány. — Báró Meszéna Istvántól (Lessen). Sötét.



Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 65. számú feladvány megfejtése. (Weisz A. J. tanártól.)

- Világos.** **Sötét.**
- 1) V e1 - c3 B g7 - e7:
 - 2) B c7 - c6 † F d5 - c6:
 - 3) V c3 - e5: † K d6 - e5:
 - 4) H b6 - c4 †

Helyesen fejtettek meg. *Vessprémben:* Fülöp József. — *Lessen:* báró Meszéna István. — *Pesten:* Cselkó György. — *Hateanon:* Kovács Zsigmond. — *Poroszlón:* Nyilas Alajos. — *Győrött:* Rózsa Elek. — *Kis-Kürtösön:* Csomiczky Károly. — *Gy.-Fehérvárott:* Horváth Lajos. — *Parabutyban:* Rothfeld József. — *Monokon:* Skvör Antal. — *B.-Ujvároson:* Kovács Lajos.

Rövid értesítések. *Vessprém:* F. J. A hiányzó számot már, legjobb akarattunk mellett sem küldhetjük meg. — *Parabuty:* R. J. Egy pár példányban az e 4 és e 5 gyalogoknál a szin föl volt cserélve, ön kezéhez bizonyosan e hibás példányok egyike jutott. — *Monok:* S. A. A feladványokat köszönettel vettük. A 68. sz. f. három lépéssel megfejthető.

Szerkesztői mondánivaló.

5621. Tisztelt levelezőinknek. Ismét oly halmaz követválasztási pro et contra cikkek érkeztek hozzánk, hogy azt sem tudjuk, hova legyünk velök. Kérjük az illetéket, ne legyenek e részben irányunkban túlkövetelők s gondolják meg, hogy a tér és idő zsarnoksága alatt nyögünk, mely ellen nincs appellata. Most az országgyűlési verifilatio után sok levél már ugy is hiában sántikálna a bevégzett tények után; de azért a historiai igazság kedvéért közölni fogjuk még azt, a mit s a mennyire lehet, — természetesen a Polit. Ujdonságokban.

5622. Pápa. M. A. Nem tudjuk, miféle multkori levelet említ ön. Kár, hogy körülményesebben nem említi, vagy hogy újra be nem küldte. A beérkezett kéziratokat nem gyűjthetjük halomra. Azt igen sajnáljuk, hogy a felvilágosodott Pápa város most holmi korszerűtlen vallásbeli türelmetlenségnek s szakadásoknak színhelye.

5623. A gazdag ember lánya. Még az évnegyed elején érkezett volna hozzánk? Nem régen volt, de még sem emlékezünk reá. Talán máshova tévedt; az apja hiában keresi nálunk. Egyébiránt, ha ugyis „gazdag ember“, könnyen vigasztalhatja magát.

5624. Egy régi ének. Nem adható.

5625. Vallási nézet fejlődése. A kidolgozás nem egyez meg lapunk szokott módjával.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

5626. S. Kaza. B-y G. Köszönettel vettük a derék cikket.

5627. Z. Egerszeg. E. E. Örvendünk a keresztkomaságnak. A küldött névjegyzékben van néhány használható, de sok már eddig elfogadott, létező vezetéknev is. Ezekhez nyulunk nem szabad.

5628. Arad. F. K. A braziliai leveleket közölni fogjuk.

5629. A talizman. Tiszteltreméltó, szép és értelemes eszmék, de a forma nagyon öreges. Így ma nem verselnek.

5630. Ki a magyarnak ellensége? A hosszú cikkeknek nemes érzelmel tanúsító egyes részeit örömmel olvastuk. Az egészet ugy, a mint írva van, nem tartjuk közlésre alkalmasnak.

Színházi napló.

Péntek, april 19. „Tündé.“ Eredeti szimű 5 felv. Irta Szigligeti. A darabnak legtöbb érdeket kölcsönöz a régi jó lantosnak egy pár igazán meghatározó éneke, mit Füredi szépen adott elő. Maga a darab most sem birt kiválsóbb érdeket érejeszteni.

Szombat, april 20. „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. Zenéjét szerző Erkel Ferencz.

Vasárnap, april 21. „A harmadik magyar király.“ Eredeti dráma 5 felv. Irta Tóth Kálmán.

Hétfő, april 22. Előszőr: „Az első magyar színészek Budán.“ Eredeti kor- és jellemrajz, dalokkal 3 felv. Irta Vahot Imre. A kíváncsiság, melyet a korszerű tárgy ébresztett, nagy közönséget csalat a színházba, ugy hogy a nézőtér egészen megtelt. Azonban a várankozás nem lön kielégítve. A darab fő érdeme azon néhány szép dalban áll, melyek az első felvonásban előfordultak. Ezekért volt is taps elég, sőt a szerzőt is kihitták. Az egész mű pongyolán van kidolgozva, emelkedettség nélkül, pedig mily érdekes személyek képezik alakjait! A színészek eleget igyekeztek az előadást minél érdekesebbé tenni.

Kedd, april 23. „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. Zenéjét szerző Erkel Ferencz.

Szerda, april 24. „Tündér-ujjak.“ Szimű 5 felv.

Csütörtök, april 25. „A kunok.“ Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerző Császár György.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	○Nap-kelet nyug.	☿ Izraell. naptár	☾ Hold-kelet nyug.
Aprilis — Május					
		April (6)	6. p.	6. p.	Igar R.
28 Vasár.	F 4 Valeriv.	F 4 Cant.	16 A 6 Vaji	4 52	7 8 18 L. B'o-
29 Hétfő	Antonia szüz	Peter v.	17 Simeon	4 50	7 4 19 [mer
30 Kedd	Szen. Kat.	Maximus	18 Jan. rem.	4 48	7 6 20
1 Szerda	Fül. és Jak.	Patient.	19 János	4 45	7 9 21
2 Csütört	Athan. Zsig.	Zsigm.	20 N. Csót. †	4 44	7 11 22 [za bev.
3 Péntek	† Feltalálása	Juvenal	21 N. Pént. †	4 42	7 12 23 B. Ga-
4 Szomb.	Flórián vért.	Amália	22 N. Szom. †	4 41	7 12 24 33 S. 2
					8 1 57
Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 1-jén 8 óra 48 perczok este.					

TARTALOM.

Kiss Miklós (arckép). — Lakziban. — Téli kép. Szalócsy Bertalan. — A magyar szent korona (vége). Káron Lajos. — Felső-borsodi képek (képpel). — Diósgyőr vidéke. — A bölcsék köve. — Egy pópápa papról. Jókai Mór. — Tarház: A főváros nyilvános életéből. — Bécsi levél. — Közintézetek, egyletek — Székely Bertalan „II. Lajos teste feltalálása“ című képe ügyében. — A Dziridon-méhészetről. Hoitssy Miksa. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közlekedés. Mi újság? Egyveleg. Levelezés. Sakkjáték. Szerkesztői mondánivaló. Színházi napló. Heti naptár.

Melléklet: Előfizetési felhívás a „Szépirodalmi Figyelő“ aesthetikai hetilapra.

Felélős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

18-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.



Pest, május 5-én 1861.

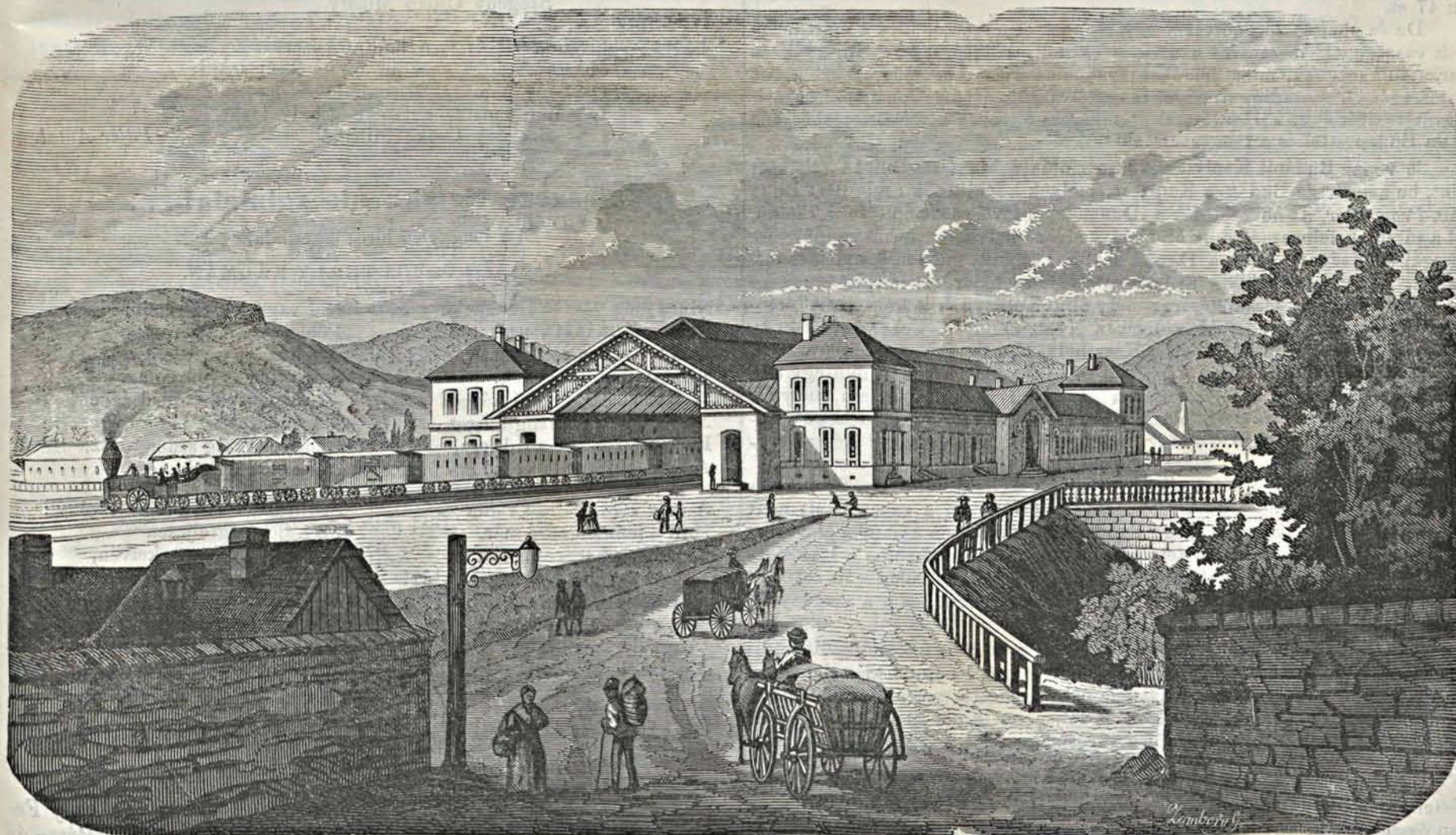
A *Vasárnapi Újság* hetenkint egyszer nagy negyedretben 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a *Vasárnapi Újságra* félre 3 ft., a *Politikai Ujdonságokkal* együtt 5 ft. újpenzen. A *Vasárnapi Újság* a *Magyar Sajtóval* együtt (a *Politikai Ujdonságok* nélkül) félre 12 ft., évnegyre 6 ft. újpenzen. — Az előfizetési díj a *Vasárnapi Újság* kiadó-hivatalhoz (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

A buda-kanizsai vasut indóháza Budán.

Alig van két éve, hogy a budai Vérmező áteltenében fekvő kis háromszögű réten — mely hajdan temető volt, — az indóház legelső munkálatai megkezdettek.

Ki a tervek titkaiba beavatva nem volt, fogalma sem lehetett, hogy mily óriási munkának vetették meg alapját; bámulva sereglettek össze

Az egész pályaudvar a budai Krisztinaváros mögött húzódik el egy hosszukás völgyben, melyet egy részről a „Sváb“ — és „Sashegy“, másrésztől pedig a *Szent-Gellért*, és a vár áteltenében álló azon szőlőhegy képi, melyről 1849-ben a magyar ágyuütegek a vár falán — a fehérvári kapu mellett — rést löttek. E völgyt ugy van alkotva, hogy a Sas- és Sz. Gellért-hegy között magasán kezdődik, s úgy vonul lejtősen lefelé, egész az említett rétig, hol legmélyebb. Ezen legmélyebb helyet tehát fel kelle emelni,



A BUDA-KANIZSAI VASUT INDÓHÁZA BUDÁN.

Budapest kíváncsi lakosai, midőn e háromszögű rét körüli roppant sziklafalakat kezdették építeni, melyek bármely várerősség bástyaival is bátran kiállottak volna a versenyt, s csodálkozva tudakozódtak egymástól, hogy vajjon mi lesz ez? mit építenek itt tulajdonképen? minek e roppant falak egy indóházhoz? Arra még akkor kevesen gondoltak, hogy az egész pályaudvar egy emeletnyi magasságra fog feltölteni, és hogy e roppant földtöltés ellensúlyozására, illetőleg megtartására, nem elég erős a közönséges fal.

mire meg ama magasabb részéből lehordott föld szolgáltatott anyagot; de mindazáltal a Szt. Gellért-hegy végső gerinczén át elkerülhetlenné vált egy 190 öl hosszú alagut építése, mely hogy mennél rövidebb legyen, majdnem félkörben megy a föld alatt, s innen van roppant sötétsége. A hely tulsó részén kiérve, gyönyörű rétek terülnek el egész a Dunáig, s balfelől ez, jobbról pedig a budai hegyek húzódnak félkörben egész Promontorig, s ezek aljában szintén félkörben kanyarodik a szép vasutöltés, mig Promontorig

